

48057210 : สาขาวิชาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

คำสำคัญ : ชาวลัวะ / สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

อรรถรัตน์ ฆะสันต์ : คติความเชื่อและภูมิปัญญาซึ่งสัมพันธ์กับการตั้งถิ่นฐาน
ผังหมู่บ้านและบ้านเรือนของชุมชนชาติพันธุ์ลัวะ ในประเทศไทย. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ :
ศ. เกียรติคุณอรศิริ ปาณินท์. 132 หน้า.

งานวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาด้านการจัดสรร คัดเลือกพื้นที่อยู่อาศัยและพื้นที่ทำการเกษตรกรรม
ในรูปแบบหมู่บ้าน การจัดวางแผนผังหมู่บ้านรวมถึงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นชาวลัวะ ซึ่งเป็นชาติพันธุ์ทาง
ตอนเหนือที่อาศัยอยู่กันอย่างหนาแน่นในจังหวัดน่าน เชียงราย พะเยา บริเวณหุบเขา เทือกเขา และที่อยู่
บนพื้นราบอีก 2-3 หมู่บ้าน จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจด้านสภาพแหล่งที่อยู่อาศัยที่มีความแตกต่างทางด้าน
ภูมิศาสตร์ วิถีชีวิต ความเชื่อ ประเพณี ภูมิปัญญา และสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น การศึกษานี้เป็นการ
เปรียบเทียบการตั้งถิ่นฐาน ผังหมู่บ้านและสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นชาวลัวะในพื้นที่จังหวัดน่าน ที่ได้รับผล
จากความเชื่อและภูมิปัญญา รวมถึงปัจจัยต่างๆที่แตกต่างกันทั้งสามพื้นที่การศึกษา และระบบสังคมทั้ง
ภายในและสังคมแวดล้อมที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจนอยู่ในรูปแบบชาวลัวะในปัจจุบัน

จากการศึกษาพบว่าชาวลัวะมีทั้งความเป็นอยู่แบบดั้งเดิม และมีการเปลี่ยนแปลงบางส่วน
ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบที่ตั้งถิ่นฐานนั้นเนื่องจากการอพยพหนีการปราบปรามคอมมิวนิสต์ การ
เปลี่ยนแปลงรูปแบบผังหมู่บ้านนั้น มีผลจากการขยายตัวของหมู่บ้านที่เกิดจากประชากรมากขึ้น ซึ่ง
ลักษณะการขยายตัวของหมู่บ้านก็มีปัจจัยทางสภาพภูมิศาสตร์ พื้นที่ทำการเกษตร การถูกจำกัดพื้นที่และ
ความเชื่อในการเลือกพื้นที่ปลูกเรือนมาเป็นปัจจัยสำคัญ ส่วนสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นนั้นมีการ
เปลี่ยนแปลงเนื่องจากสภาพสังคมที่มีการติดต่อกับสังคมภายนอกมากขึ้น ค่านิยม วัฒนธรรมประเพณี
ต่างๆที่ได้หลั่งไหลเข้ามาในชุมชนลัวะ ส่วนความเชื่อดั้งเดิมนั้นยังคงดำรงอยู่แต่น้อยลงรวมถึงได้
เปลี่ยนแปลงและผสมกลมกลืนกับการนับถือพุทธศาสนาไปแล้ว

จากการศึกษาสรุปได้ว่า คติความเชื่อและภูมิปัญญาซึ่งสัมพันธ์กับการตั้งถิ่นฐานและผัง
หมู่บ้านนั้น สามารถนำไปใช้ได้ทุกพื้นที่ เพราะเป็นความเชื่อและภูมิปัญญาที่ป้องกันการเกิดอันตรายที่
บอกกล่าวสืบต่อกันไว้อย่างรอบคอบและครอบคลุมได้อย่างครบถ้วนอยู่แล้ว แต่สำหรับคติความเชื่อ
และภูมิปัญญาซึ่งสัมพันธ์กับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นชาวลัวะนั้นเมื่อพื้นที่หมู่บ้านด้านภูมิศาสตร์ต่างกัน
ความเชื่อที่เกี่ยวกับเรือนนั้นจึงต่างกันซึ่งความเชื่อดั้งเดิมมีการเฉาะเจาะจงมากเกินไป ทำให้บางพื้นที่
ไม่สามารถปรับให้เข้ากับความเป็นจริงได้ จึงทำให้ความเชื่อและภูมิปัญญาในบางเรื่อง ซึ่งขัดกับพื้นที่นั้นมิ
การละเลยจนทำให้เลื่อนลงจางหายไปมากที่สุด

ภาควิชาสถาปัตยกรรม

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2553

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

48057210 : MAJOR : VERNACULAR ARCHITECTURE

KEY WORD : WA / VERNACULAR ARCHITECTURE

AUTTARUT KHASAN : RITUAL BELIEVE AND LOCAL WISDOM IN RELATION WITH VILLAGE SETTLEMENT AND HOUSES OF THE WA ATHNIC IN THAILAND. THESIS ADVISOR : PROF. EMERITUS ORNSIRI PANIN. 132 pp.

This research aims to study the allocation of selected residential areas, organized layout of the village, including local residents Wa architecture. The northern ethnic groups that live together are concentrated in Nan, ChaingRai, Phayao, the area of mountains and valleys on the plains another 2 to 3 villages that living together in a densely. It is interesting aspects of the habitat conditions that are different in geography such as Life, Wisdom and faith traditions of vernacular architecture. This study is a comparison of the settlement housing layout and architecture of local residents in the area of Nan Wa. That is faith and wisdom that include Variety of factors, including factors that differ in three areas of study and social systems, both internal and social environment that makes a girl changes until people are in a Wa today.

The study found that people with both Wa being traditional and has changed some. The change in format due to the settlement of immigrants fled the communist suppression. Transformation from a chart of the village as a result of the expansion of the village caused by increased population, Geographical factors, Agricultural area, The restricted area and believe in choosing the area build a house. The vernacular architecture that has been changed due to social conditions that are more in touch with society, culture, traditions, values that are secreted into the Wa community. Also the traditional beliefs still exist but less including a year's ordinary shares and the assimilation of Buddhist already.

The study concluded that Faith and wisdom associated with the settlement and village layout can be used locally that because it is faith and wisdom to prevent harm to parties on notice successor to ensure a comprehensive and fully covered already. However, for faith and wisdom of vernacular architecture associated with the Wa people, on different geographic areas Housing beliefs about the house is different. The traditional belief is too specific as a result for some areas that can not adapt to the faith and allowing faith and wisdom in all matters, which is contrary to that area are ignored until the fade away eventually.

Department of Architecture Graduate School, Silpakorn University Academic Year 2010

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษางานวิจัยในครั้งนี้สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีนั้นเพราะความอนุเคราะห์ด้านข้อมูล คำแนะนำ ทุนวิจัย ผู้ช่วยเก็บข้อมูลภาคสนาม และผู้ร่วมมือด้านต่างๆซึ่งผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณบุคคลเหล่านี้

ขอขอบพระคุณพ่อมันัส แม่อรุณรัตน์ ฆะสันต์ ที่ช่วยเหลือด้านทุนวิจัยและกำลังใจตลอดมารวมถึง ลุง ป้า ที่แสดงความเป็นห่วงเป็นใยด้วยดีเสมอมาและขอขอบคุณอาจารย์เกรียงไกร เกิดศิริ ที่เป็นผู้ซึ่งให้ความรู้และเป็นที่ปรึกษาด้านการทำวิทยานิพนธ์ อาจารย์อุปถัมภ์ รัตนสภา ที่คอยช่วยเหลือและช่วยเปิดโลกกว้างครั้งยิ่งใหญ่ให้กับข้าพเจ้า ขอขอบพระคุณ รศ.ดร.วิระ อินพันทัง ผศ.ดร. โชติมา จตุวงศ์ ที่ช่วยเป็นผู้ตรวจสอบวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ อาจารย์วิวัฒน์ เตยมิพันธ์ ผู้ซึ่งทำให้เห็นคุณค่าของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นอย่างแท้จริงและ ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ศาสตราจารย์เกียรติคุณอรศิริ ปาณินท์ ผู้เป็นต้นแบบในด้านสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นและให้ความห่วงใยดูแลการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณชาวละแวกบ้านจุน โดยเฉพาะผู้ใหญ่กันศักดิ์ พนะสันต์ ที่ช่วยเป็นธุระในการสัมภาษณ์สำรวจภาคสนาม ขอขอบพระคุณชาวละแวกบ้านสภาค และขอขอบพระคุณ ผู้ใหญ่รุณใจปิงและสมาชิกในหมู่บ้านน้ำแพะโน ที่ให้การต้อนรับเป็นอย่างดีในการสำรวจภาคสนาม

ขอขอบคุณ บริษัท นาซ ดีไซน์ ที่ช่วยเหลือด้านทุนวิจัยและช่วยเป็นกำลังใจอย่างดีมาโดยตลอด ขอขอบคุณพี่และเพื่อนสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น อัครพงศ์ อนุพันธ์พงศ์ ผู้ซึ่งเป็นแนวทางในการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นและเป็นอาจารย์ผู้ใจดี อิชฎิ ปักกันต์ และนันทชัย บุญกอบ ผู้ซึ่งเป็นที่ปรึกษาด้านงานวิจัย ขอขอบคุณเพื่อน อติศักดิ์ ศรีรัตน โชติชัยและวิโรจน์ จันทร์ชุ่มที่เสียสละเวลาและกำลังกายในการเก็บข้อมูลภาคสนาม ขอขอบคุณ ธัญภคชน์ สุวรรณศิริศักดิ์ ที่ช่วยมาฟังบรรยายและช่วยจัดซื้อแก๊สจากคณะกรรมการและขอขอบคุณ นุชรี มลทอง ที่เป็นกำลังใจและช่วยตรวจสอบวิทยานิพนธ์ หากไม่ได้กล่าวขอบคุณผู้มีพระคุณท่านใดก็กราบขอโทษไว้ ณ ที่นี้ด้วย และสุดท้ายหวังว่างานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ไม่มากนักน้อยต่อการศึกษาศาปัตยกรรมพื้นถิ่นต่อไป